

природного парку Джарилгач, де протягом туристичного сезону спостерігається формування локального максимуму забруднення NO₂, що можна порівняти із середнім вмістом в межах обласних центрів України.

Список використаних джерел:

1. Савенець М.В., Дворецька І.В., Надточій Л.М. Сучасний стан забруднення атмосферного повітря в Україні за даними супутника Sentinel-5P. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна* Серія «Геологія. Географія. Екологія». 2019. Вип. 51. С.221–233. doi: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2019-51-16>
2. Sentinel-5P ESA EO mission. URL: <https://earth.esa.int/web/guest/missions/esa-EO-missions/sentinel-5p> (Last accessed: 10.09.2020)

ОЦІНКА РІВНЯ ТРАВМАТИЗМУ СЕРЕД ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Шищук В. Д., Терехов А. М., Нурейн Н. М., Мріта Е. Г.

Сумський державний університет, медичний інститут

Сучасний ритм життя людини часто призводить до появи травм різного генезису, які, в свою чергу, ведуть до втрати працездатності і переходу людини на інвалідність. Травми займають чільне місце серед причин смертності населення, особливо серед населення працездатного віку, що призводить і до економічних втрат. За даними ВООЗ, смертність від нещасних випадків на сьогодні знаходиться на третьому місці після серцево-судинних і онкологічних захворювань. На кожен випадок смерті від травм припадає близько 30 госпіталізацій і 300 звернень для отримання амбулаторного лікування [3, 6]. Тому вивчення рівня травматизму серед дорослого населення є актуальним і своєчасним.

Метою статті є вивчення рівня травматизму серед дорослого населення Сумської області протягом 2015-2020 років.

Матеріал і методи. Для дослідження були використані дані щорічних статистичних звітів медичних закладів Сумської області, підпорядкованих системі МОЗ України [1]. Були проаналізовані наступні види травм: побутові, вуличні, дорожньо-транспортні, спортивні, виробничі та інші види травм. Під час дослідження було застосовано різноманітні підходи наукового дослідження, а саме системний підхід, використано аналітико-інформаційний, математико-статистичний, порівняльний та інші. Математичні розрахунки та графічні побудови виконано за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel 2010.

Виклад основного матеріалу. Станом на 1.01.2020 р. у Сумській області рівень травматизму дорослих мешканців становив 341,02 випадки на 100 тис. населення. За період 2015-2020 роки він скоротився на 31,4%, що є позитивною динамікою. У структурі травматизму дорослого населення найбільше травм припадає на побутові, вуличні та дорожньо-транспортні (рис. 1).

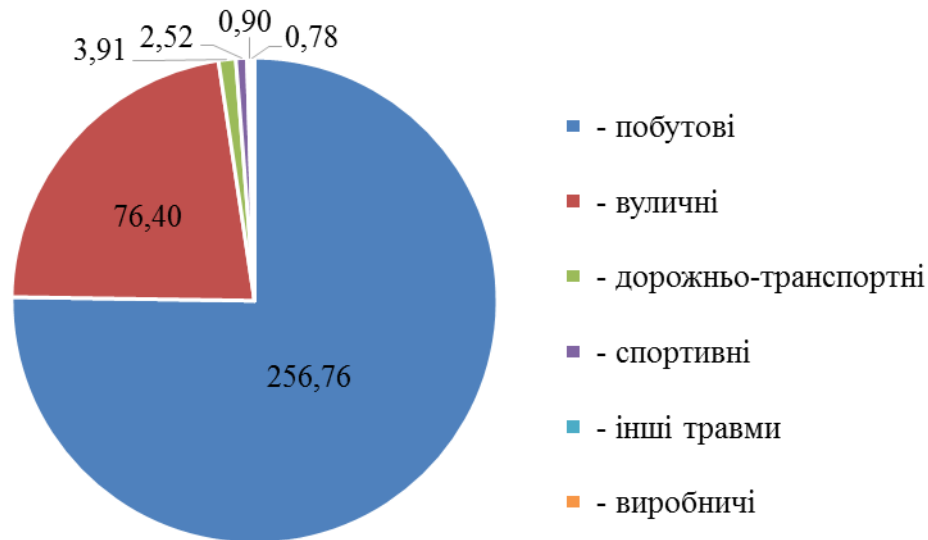

Рис. 1. Структура травм серед населення Сумської області

Як зазначалося вище, перше місце серед усіх травм дорослого населення посідає побутовий травматизм, який включає різноманітні нещасні випадки (опіки, забиття, поранення тощо). За період 2015-2020 років кількість побутових травм на 100 тис. осіб скоротилася на 24,3% (рис. 2). Серед адміністративно-територіальних одиниць області найвищий рівень побутового травматизму, який перевищував загальнообласний показник у 2019 році, спостерігався у Недригайлівському (465,63), Шосткинському (358,75), Кролевецькому (333,76), Буринському (271,54), Путивльському (259,61) районах та м. Суми (347,03 на 100 тис. осіб). Найменше побутових травм фіксувалося серед жителів Лебединського (149,58), Білопільського (134,53) та Великописарівського (122,84 випадків на 100 тис. осіб) районів.

Друге місце у структурі дорослого травматизму посідають вуличні травми, які отримує населення на вулицях, в полі, лісі незалежно від їхніх причин (крім транспортних засобів). Переважно ці травми пов'язані за падінням, наприклад під час ожеледиці. Найчастіше пошкоджуються кінцівки у вигляді переломів, розтягнень, поранення м'яких тканин. За досліджуваний період вуличний травматизм скоротився на 4,6% (рис. 2). У 2019 році найвищі показники вуличного травматизму відмічалися у Сумському (201,54), Кролевецькому (148,69), Шосткинському (86,13) районах та м. Суми (135,01 випадків на 100 тис. жителів). Найменше від вуличних травм страждало населення

Лебединського (4,04), Недригайлівського (3,45), Липоводолинського (1,29) та Ямпільського (0,51 на 100 тис. осіб) районів.

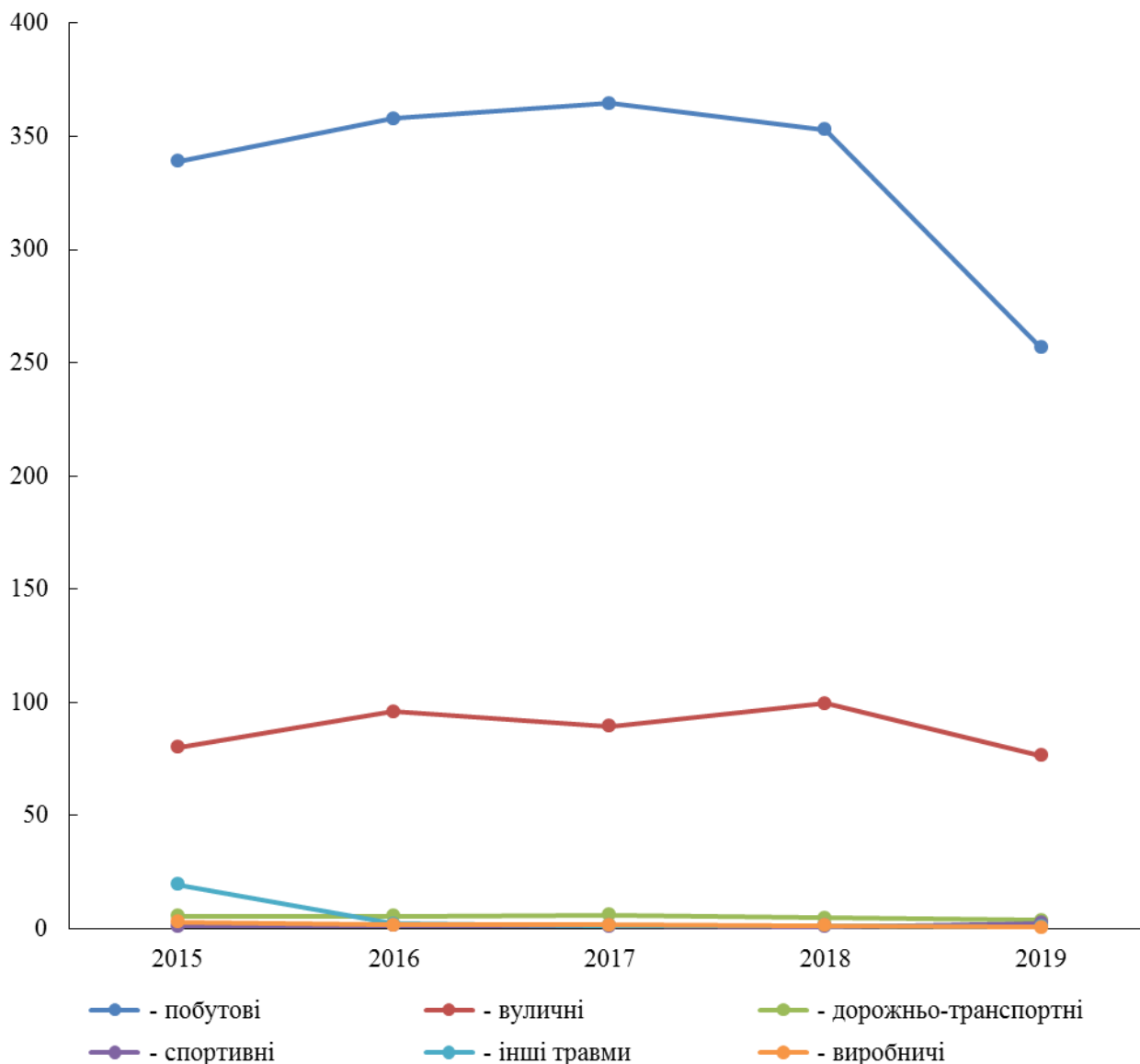

Рис. 2. Динаміка травматизму серед населення Сумської області (випадків на 100 тис. осіб)

Дорожньо-транспортні травми посідають третє місце серед травм дорослого населення Сумської області. Слід зазначити, що на даний час однією з проблем сучасності є висока смертність від ДТП. У багатьох західноєвропейських країнах спостерігається тенденція до зменшення кількості автомобільних аварій та смертності внаслідок ДТП [5, 7, 8]. У той же час у східній частині Європи спостерігається зворотна тенденція – смертність у ДТП залишається незмінною або зростає. Наприклад, в Україні кількість загиблих на дорогах та вулицях протягом 2010-2014 років становила щорічно 4400-5100 осіб [7]. Серед регіонів України у 2019 році Сумська область за рівнем

травматизму від ДТП посідала 20 місце, а за рівнем смертності від ДТП – 22 місце, хоча за рік смертність від дорожньо-транспортних травм зросла на 43,6% (без урахування тимчасово окупованої території АРК та частини Луганської та Донецької областей) [4]. За досліджуваний період дорожньо-транспортний травматизм за даними статистики скоротився на 31,2% (рис. 2). У розрізі адміністративно-територіальних одиниць рівень дорожньо-транспортного травматизму вище загальнообласного показника реєструвався у Буринському (10,52), Кролевецькому (8,86), Роменському (5,94), Конотопському (5,83), Глухівському (4,33) районах та м. Суми (5,10 випадків на 100 тис. жителів). Серед головних причин варто виділити порушення правил дорожнього руху, водіння автомобіля в стані сп'яніння, перевищення швидкості, перехід вулиці в недозволеному місці або на червоне світло тощо. Найменше дорожньо-транспортних травм отримали мешканці Недригайлівському (0,99), Липоводолинському (0,65), Ямпільському (0,51) та Охтирському (0,49 випадків на 100 тис. осіб).

Четверте місце серед травм дорослого населення області посідають спортивні травми. За останні п'ять років рівень цього виду травматизму зріс вдвічі, 1,21 випадків на 100 тис. осіб у 2015 році до 2,52 випадків на 100 тис. жителів – у 2019 році (рис. 2). Найбільше спортивних травм у 2019 році отримали жителі Путивльського (9,73), Недригайлівського (5,42), Сумського (4,84) районів та обласного центру (6,14 випадків на 100 тис. осіб). У Буринському, Великописарівському, Краснопільському, Липоводолинському, Шосткинському та Ямпільському районах випадків спортивних травм не зареєстровано.

П'яте місце посідають інші травми, за досліджуваний період динаміка яких є позитивною, з 19,6 випадків на 100 тис. осіб у 2015 році, до 0,9 – у 2019 році (рис. 2). Найбільше випадків таких травм у 2019 році зафіксовано серед жителів Тростянецького (8,74), Краснопільського (4,25), Глухівського (2,38), Путивльського (2,21), Конотопського (1,78) та Лебединського (1,62 на 100 тис. осіб) районів.

Позитивну динаміку показує виробничий травматизм (рис. 2). За період дослідження він скоротився на 73,8%. Однак, у 9 районах його показник перевищує загальнообласний – Тростянецький (3,15), Липоводолинський (2,58), Роменський (1,87), Лебединський (1,35), Сумський (1,30), Глухівський (1,3), Конотопський (1,28), Білопільський (1,21) та Буринський (1 на 100 тис. жителів) район.

У цілому, у Сумській області за рівнем травматизму серед дорослого населення можна виділити три групи районів. До I групи (високий рівень травматизму – від 400 випадків на 100 тис. осіб) відносяться м. Суми,

Кролевецький, Недригайлівський та Шосткинський райони. У II групу (середній рівень травматизму – від 200 до 399,99 випадків на 100 тис. жителів) входять Сумський, Путивльський, Буринський, Краснопільський, Тростянецький, Глухівський, Роменський, Липоводолинський, Конотопський, Охтирський та Середино-Будський райони. Третю групу (низький рівень травматизму – від 0 до 199,99 випадків на 100 тис. населення) складають Білопільський, Лебединський та Великописарівський райони.

Висновки. Проаналізувавши стан травматизму дорослого населення Сумської області за період 2015-2020 роки, було встановлено декілька позитивних моментів, зокрема скорочення рівня травматизму серед населення на 31,4% та зменшення кількості травм усіх видів, крім спортивних. У цілому за рівнем травматизму дорослого населення більшість районів мають показники, близькі до загальнообласного, а у Білопільському, Лебединському та Великописарівському районах взагалі фіксуються найнижчі показники. Слід зазначити, що у структурі травматизму дорослого населення переважають побутові та вуличні травми, а отже саме на них мають бути спрямовані першочергові профілактичні заходи, серед яких варто назвати поліпшення умов побуту, антиалкогольну та антинаркотичну пропаганду, цілеспрямовану роботу серед дорослого населення з ведення здорового способу життя тощо.

Список використаних джерел:

1. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2018 рік / Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2019. 260 с.
2. Корнус А., Шищук В., Корнус О. Географічні особливості дорожньотранспортного травматизму у Європейському регіоні. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017. Vol 7, No 8. P. 54-63. <https://doi.org/10.5281/zenodo.841828>
3. Корнус О.Г. Корнус А.О., Шищук В.Д. Територіально-нозологічна структура захворюваності населення Сумської області : монографія. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 172 с.
4. Статистика ДТП в Україні за період з 01.01.2019 по 31.12.2019 <http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2020/07/DTP-12-2019-1.xls>
5. Шищук В., Корнус А., Корнус О., Домінас В. Дорожній травматизм та регіональна система травматологічної допомоги: медичний та територіальний аспекти (на прикладі Сумської області). *Journal of Education, Health and Sport*. 2016; 6(9). P. 461-470. <http://doi.org/10.5281/zenodo.154277>
6. Шищук В.Д. Стан травматизму в Сумській області. *Буковинський медичний вісник*. 2014. Том 18, № 4 (72). С. 182-186.
7. Kornus A., Kornus O., Shyschuk V. Regional issues on road accidents and traffic injury in Ukraine. *Human Geographies*. 2017. Vol. 11, No. 2. P. 197-212. doi: <http://dx.doi.org/10.5719/hgeo.2017.112.5>
8. Kornus A., Kornus O. The territorial peculiarities of road traffic injury in Ukraine. *Visnyk Kyivskogo natsionalnogo universytetu, Geografiya [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Geography]*, 2016. 2 (65), 33-38 (in Ukrainian, abstr. in English) <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2016.65.7>

Шищук В.Д. Оцінка рівня травматизму серед дорослого населення Сумської області [Електронний ресурс] / В.Д. Шищук, А.М. Терехов, Н.М. Нурейн, Е.Г. Мріта // П'яті Сумські наукові географічні читання : збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції, (м. Суми, 9–11 жовтня 2020 р.) / СумДПУ імені А. С. Макаренка, Сумський відділ Українського географічного товариства ; [упорядник А. О. Корнус]. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – С. 5–9.